

# Høringssvar fra FRI - Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold, Skeiv Verden og Skeiv Ungdom til representantforslag 77 S

## Kort oppsummering:

FRI - Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold, Skeiv Verden (SkV) og Skeiv Ungdom (SkU) ber familie- og kulturkomiteen om å avvise representantforslaget om å be regjeringen skrinlegge Bufdirs råd om møte med kjønnsmangfold for offentlig ansatte. Forslaget vil svekke offentlig sektors evne til å levere likeverdige tjenester, og det innebærer et uheldig inngrep i en pågående fagprosess. Vi gjør oppmerksom på at samtlige organisasjoner har sendt inn tilsvarende høringssvar.

## Offentlig sektor har en lovpålagt plikt: Rådene er et praktisk verktøy for å møte plikten

Likestillings- og diskrimineringsloven pålegger offentlige myndigheter å arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Dette er en plikt som gjelder all offentlig virksomhet, og som blant annet omfatter forebygging av trakassering og stereotypisering.

I praksis betyr dette at offentlige tjenester må være innrettet slik at innbyggere møter kompetanse, respekt og forutsigbarhet, også når ansatte er usikre på hvordan de best ivaretar personer som bryter med forventninger til kjønn. Bufdirs råd er nettopp ment å gi offentlig ansatte faglig støtte i slike møter.

Å hindre at vi får et slikt verktøy vil gjøre det vanskeligere å oppfylle lovens krav i praksis. Det er særlig alvorlig fordi det er i møte med førstelinjetjenester at mange forskjeller i levekår og diskriminering kan oppstå eller forebygges.

# Konsekvensene for tjenestekvalitet og likeverd er reelle

Transpersoner møter mange barrierer i hverdagen sin, og er overrepresenterte når det gjelder blant annet utsatthet for trakassering, diskriminering, vold, mobbing og psykisk uhelse. En rapport om skeives helsesøkende atferd fra CENSE (2025) fremviser at transpersoner oftere enn andre skeive beskriver at de ikke blir møtt med respekt, at identiteten deres sykeliggjøres, og at tjenesteytere bruker feil kjønn og pronomen for å omtale dem. Det vises til konkret statistikk i vedlegget til dette høringssvaret for mer informasjon om transpersoners levekår.

Vi vet hvor viktig det er for livskvaliteten vår å bli møtt på en likeverdig måte. Vi vet også hvor mange som opplever å være usikre i møte med de av oss som bryter med forventninger til kjønn, og som ønsker nettopp konkrete verktøy for å kunne sikre likeverdige møter og tjenester. FRI, SkV og SkU er svært bekymret for konsekvensene for transpersoner i møte med det offentlige dersom det ikke tas grep slik som dette - et grep som er helt i tråd med lovverket på feltet.

Når ansatte mangler nødvendige verktøy for å skape likeverdige møter, øker risikoen for blant annet ulik praksis, feil og manglende tjenestetilgang. Vi trenger flere verktøy som trygger både ansatte og befolkningen - ikke færre. For et verktøy er akkurat det: Noe som skal hjelpe oss i det vi skal gjøre og vil gjøre.

## Forslaget griper inn i ordinær fag- og høringsprosess

Buudir har hatt utkastet til rådene på offentlig høring, med frist 1. desember 2025, og arbeider med å sammenstille og vurdere innspill før ferdigstillelse.

Det er uheldig dersom Stortinget, midt i en slik prosess, instruerer at et faglig arbeid skal stoppes. Det vil svekke forutsigbarheten for hvordan faglige råd i staten utvikles, og kan skape presedens der fagprosesser blir gjenstand for detaljstyring.

## Om påstander og misforståelser

FRI, SkV og SkU registrerer at det i offentligheten har vært mange påstander om hva rådene innebærer og hvilke virkninger de vil få. Komiteens behandling må baseres på dokumenterte forhold og på hva som faktisk står i rådene og i høringsmaterialet, ikke på spekulasjoner. Vi

har laget en oversikt over flere påstander i representantforslaget som det utdypes rundt i vedlegget til dette høringssvaret.

FRI, SkV og SkU mener komiteen særlig bør vektlegge følgende: At rådene er utviklet for å støtte offentlig ansatte i profesjonelle møter med innbyggerne, og bidra til at offentlige tjenester kan oppfylle pliktene i likestillings- og diskrimineringslovgivningen.

## FRI, Skeiv Verden og Skeiv Ungdoms anbefaling til komiteen

FRI, SkV og SkU anbefaler at familie- og kulturkomiteen

- Avviser representantforslaget om å skrinlegge Bufdirs råd
- Legger til grunn at offentlige myndigheter må ha praktiske virkemidler for å oppfylle kravene i likestillings- og diskrimineringsloven i møte med innbyggerne
- Ønsker at faglige råd som er sendt på høring og er under ferdigstilling, bør behandles gjennom ordinære forvaltningsprosesser

Med vennlig hilsen

Stephen Adom  
Leder  
FRI - Foreningen for kjønns-og seksualitetsmangfold

Hanne Lyseth  
Generalsekretær  
Skeiv Verden

Rebecca Zahl  
Leder  
Skeiv Ungdom



# Vedlegg til FRI, Skeiv Verden og Skeiv Ungdoms høringssvar til representantforslag 77 S

## Hva vet vi fra forskningen?

Vi vet mye om hvordan det står til med transpersoners levekår i Norge i dag. Rapporten «[Seksuell orientering, kjønnsmangfold og levekår. Resultater fra spørreundersøkelsen 2020](#)» (Anderssen, Eggebø, Stubberud, Holmelid - Universitetet i Bergen: 2021) er blant annet med på å understreke behovet for Bufdirs råd. Her fremkommer det blant annet at:

- 69% til 76% av transpersoner svarte at de hadde hatt selvmordstanker i løpet av livet, mot 56% av cispersoner
- 30 % til 34% av transpersoner svarte bekreftende på selvmordsforsøk i løpet av livet, mot 12% blant cispersonene
- Opptil 69% av transpersonene rapporterte at de hadde blitt mobbet på grunnskolen, sammenliknet med 49% av cispersonene
- Nesten 1 av 4 transpersoner oppga å ha opplevd direkte trusler om vold, sammenliknet med 14% blant cispersonene
- 18% blant binære transpersoner og 13% blant ikkebinære oppga å ha et dårlig forhold til foreldre og søsken, mot 6% av cispersoner
- Færre transpersoner oppga at de hadde noen å snakke fortrolig med sammenliknet med cispersoner

Vi vet også at elever som identifiserer seg med en annen kjønnskategori skårer betydelig lavere på alle læringsmiljøindekser sammenliknet med de som svarer jente eller gutt. Så mange som én av tre av disse elevene rapporterer at de opplever mobbing i grunnskolen. Selv om mobbingen avtar noe ved overgangen til videregående, er den fortsatt høy og betydelig høyere enn for elever som identifiserer seg som gutt eller jente. Se

hovedrapporten fra NTNU Samfunnsforskning [“Dårligere skolemiljø for elever med annen kjønnsidentitet.”](#)

Når det gjelder kjønnsbekreftende behandling og støtte for ens kjønnsidentitet vet vi blant annet følgende:

- Fra en gjennomgang av 15 studier publisert mellom 2011 og 2016 ([Connolly et al. \(2016\)](#)) viste at transungdom oftere sliter med depresjon, selvskading og selvmordsatferd enn andre. I denne studien vises det blant annet at kjønnsbekreftende medisinsk behandling og støtte for sosial transisjon i barndommen har vist seg å korrelere med bedre liv for barn og unge.
- Ungdom som opplever støtte for sin kjønnsidentitet fra foreldre har færre [symptomer](#) på [depresjon](#) enn de som ikke får støtte (Amy L McCurdy og Stephen T Russell).
- En [systematisk gjennomgang](#) av 46 relevante artikler viste at kjønnsbekreftende behandling konsekvent gir bedre psykososial funksjonsevne, reduserer symptomer på depresjon og psykologisk ubehag. [Forskningsartikkelen](#) “Gender-affirming health care needs, barriers to care, and health and wellbeing in a broad nationwide sample of transgender people in Norway” fra 2025 underbygger også dette.
- Den største [spørreundersøkelsen på feltet](#), US Trans Survey (2022), med 93 329 respondenter, viser desuten at nesten alle respondentene (94%) var litt eller mye mer fornøyd med livet etter sosial transisjon, til tross for faktorer som lite støtte fra familie, høy andel av fattigdom, høy grad av trakassering og diskriminering.

## Stemmer påstandene som fremmes i representantforslaget?

Det fremmes flere påstander i representantforslaget som bør ses nærmere på. Derfor har vi laget denne oversikten for å bistå i å se nærmere på nettopp disse.

**Påstand:** Veilederen går langt i å omdefinere hele vår forståelse av kjønn.

**Stemmer dette? FRI, SkV og SkUs kommentar/svar:** Forskning og jussen er enig i at kjønn er mangefasettert, og kan ikke forstås i en binær tolkning. Forslaget til veileder bør heller sees som en forlengelse av det offentliges plikt til å sikre likeverdige tjenester.

**Påstand:** Problemet er at Bufdir legger opp til en postmoderne dekonstruksjon av kjønnsforståelsen som ikke tjener noen.

**Stemmer dette?** Nei. Som over. I mange år har forskning fakta og jussen vært enig i at kjønn er mangefasettert. Forslaget bygger på det offentliges plikt til å sikre likeverdige tjenester for hele befolkningen, også for de av oss som er transpersoner. Forslaget tar utgangspunkt i gjeldende lovverk og bygger på hvordan verden faktisk ser ut.

**Påstand:** Rådene bryter med barns rett på en faglig forsvarlig utdanning, de snevrer inn kjønnsrollene og setter likestillingen og kvinners rettigheter tilbake, og de strider mot en biologisk og medisinsk forståelse av kjønn.

**Stemmer dette?** Nei, forskning, fakta og jussen er enig i at kjønn er mangefasettert. Påstander om jussen i dette er allerede i stor grad dekket av Lund og Co sin betenkning rundt utredning om et tredje juridisk kjønnsalternativ (2023), som fant at ingenting ved slikt som dette ikke går på kant med noen andres rettigheter.

**Påstand:** Rådene kan gi økt usikkerhet om kjønn og føre flere barn inn i irreversibel, eksperimentell kjønnsbehandling

**Stemmer dette?** Forslagene til råd er ment å skape mindre usikkerhet blant ansatte som ofte er svært usikre på hvordan en møter personer som bryter med forventninger til kjønn, for å sikre at alle har tilgang til de samme tjenestene og blir møtt på likeverdig vis. Rådene handler om å skape gode møter generelt, og handler ikke om vurderinger av hvorvidt noen har rett på kjønnsbekreftende behandling eller ei.

**Påstand:** "Rådene sier at man skal «snakke trygt» fremfor å snakke sant eller fritt. De som ikke vil følge Bufdirs anbefalte måte å snakke eller opptre på, risikerer å bli gjenstand for varsling av personer som opplever seg krenket, på en måte som er selve kjerneverdien i demokratiet, ytringsfriheten.

**Stemmer dette?** Rådene er nettopp det: Råd. Vernet mot diskriminering og trakassering i likestillings- og diskrimineringsloven er ikke gjenstand for dette forslaget, og rådene innebærer følgelig ingen lovmessige endringer rundt dette. Alle barn og voksne har rett til å være seg selv i møte med det offentlige. Å "snakke trygt" i dette tilfellet, fremstår fra forslagsstillerne som at en ikke skal respektere folks identitet, kjønn og uttrykk. Å bli møtt,

anerkjent og respektert som den man er, er en grunnleggende menneskerettighet. Aktivitets- og redegjøringsplikten er lovfestet i tillegg til likestillingsplikten for offentlig sektor. Rådene er ment å gjøre det lettere for offentlig ansatte å vite hva som kan skape gode møter.

**Påstand:** Bufdirs råd formidler at det finnes flere kjønn enn to, at kjønn er noe man blir «tildelt ved fødselen», og at ens kjønn primært handler om identitet fremfor biologi.

**Stemmer dette?** Ikke-binære finnes, du får et juridisk kjønn tildelt ved fødselen og alle mennesker har en kjønnsidentitet og en kropp med diverse kjønnskarakteristika.

Likestillings- og diskrimineringsloven samt forarbeidene til denne legger de lovmessige grensene for alle transpersoners rett til å bli møtt av det offentlige på en likeverdig måte, inkludert ikke-binære. At ansatte får praktiske verktøy for å vite hvordan dette konkret kan se ut i en hektisk arbeidshverdag, må anses som et gode og noe flere respondenter på Bufdirs høring har understreket.

**Påstand:** Rådene legger opp til at lærere og andre offentlig ansatte raskt skal bekrefte den subjektive kjønnsidentiteten mindreårige har kommet fram til at de har, og bidra til en såkalt sosial overgang i form av endret navn og pronomen. En slik rask bekreftelse kan bidra til å sementere en ny identitet og gjøre det vanskeligere for barn og unge å akseptere sitt biologiske kjønn. Dette er svært problematisk. Studiene som har vært gjort på barn med kjønnsinkongruens som ikke har mottatt pubertetsblokkere, viser at de fleste vil akseptere sitt biologiske kjønn etter puberteten hvis de blir støttet i sitt kjønnsnormbrudd. Andelen som det ofte vises til, er 85 pst.

**Stemmer det?** Det gjøres oppmerksom på at kilden som oppgis her er ikke en troverdig aktør, ei heller forskning. Det er synd at representantforslaget her ikke viser til den omfattende forskningen som viser det motsatte av det det her legges opp til, og vi vil derfor vise til vår oversikt rundt dette øverst i vedlegget.

**Påstand:** Rådene åpner for at lærere og andre offentlig ansatte skal bruke ulike navn og pronomen på barn avhengig av om foreldrene er til stede eller ikke: «Noen kan for eksempel ha behov for at du for eksempel bruker 'Lise' og 'hun' når dere er alene, men 'Markus' og 'han', når foreldrene er i nærheten», heter det i utkastet til råd fra Bufdir. Dette kan skape konflikt mellom ansatte og foreldre og svekke den nødvendige tilliten mellom hjem og skole/barnehage. For skolens del kommer dette også i konflikt med opplæringslova § 1-3, som slår fast at opplæringen skal skje «i samarbeid og forståing med heimen».

**Stemmer dette?** Opplæringslova [§12-2](#) slår fast at "Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, inkludering, trivsel og læring". Skolen har i tillegg plikt til å følge ekstra godt med på særskilt sårbare elever, en gruppe som inkluderer elever som



bryter med normer for kjønn og seksualitet (jf. Utdanningsdirektoratets [Rundskriv om skolemiljø, punkt 6.3.1](#)). FRI, SkV og SkU har tillit til at lærere har elevens beste i fokus.

Konflikt mellom skole og hjem er for øvrig en potensiell utfordring. Lærere vet veldig godt at ikke alle elever har det trygt og godt hjemme, og at skolen kan og skal være et trygt sted for også disse barna. Ingenting i rådene bryter med opplæringslova.

**Påstand:** Forekomsten av kjønnsinkongruens kan også påvirkes av sosiale smitteeffekter. Selv den tidligere presidenten i World Professional Association for Transgender Health (WPATH), Marci Bowers, som har foretatt kjønnsoperasjoner på voksne og tenåringer, har anerkjent at det sannsynligvis er unge som blir sosialt påvirket i retning av kjønnsinkongruens.

**Stemmer dette?** FRI, SkV og SkU vet at mange må overdrive dysforien sin overfor helsevesenet for å i det hele tatt få behandling. Dette er resultatet av for rigide kjønnsroller og en streng kjønnsforståelse. Rådene sier ingenting om å påvirke, men å skape gode møter hvor alle blir trodd når de forteller deg hvem de er. Dette fører til at ingen må lyve om hvem de er, hverken for mye eller for lite.

**Påstand:** Forslagsstillerne mener at det er et betydelig tilbakeslag for likestillingen hvis kjønnsrollene snevres inn og jenter blir usikre på eget kjønn fordi de bryter med tradisjonelle kjønnsstereotyper.

**Stemmer dette?** En bredere forståelse av kjønn og kjønnsroller bidrar til at folk tør å uttrykke seg slik de vil, uten å tvinges til å være cis eller trans.

**Påstand:** Bufdirs råd kan svekke kvinners og jenters trygghet og rettigheter. Rådene anbefaler at personer skal kunne velge toalett og garderobe ut fra eget ønske og det kjønn en identifiserer seg som. For mange jenter og kvinner kan dette skape utrygghet og føre til at noen vegrer seg for å delta i idrett og andre aktiviteter, fordi de risikerer å møte en biologisk mann i omkleddingsrommet. For jenter og kvinner som har opplevd seksuelle overgrep, kan dette være retraumatiserende. Tilsvarende utfordringer vil kunne gjelde i fengsel, på krisesenter og i idretten.

**Stemmer dette?** Helseesykepleieres og andre offentlige ansattes kunnskap og trygghet rundt tematikken styrkes med en veileder. Det er skremmende å se at det spres frykt rundt transkvinner som potensielle overgripere, som kan ha skadelige følger for en sårbar minoritet.

**Påstand:** Tanken om å «snakke trygt» kommer fra USA og er problematisk. I stedet for å snakke sant eller fritt, skal man altså snakke trygt. Å si sannheten om noe – at det for eksempel bare finnes to kjønn – kan dermed bli et problem hvis noen blir krenket. Da har man ikke lenger ytringsfrihet, kjerneverdien i demokratiet.

**Stemmer dette?** De foreslåtte rådene er et verktøy for ansatte for å sikre gode møter, og medfører ingen innskrenkning i ytringsfriheten.

**Påstand:** Lederen for Storbritannias faglige gjennomgang av kjønnsbekreftende behandling for barn, barnelegen Hilary Cass, sier at «sosial overgang», som Bufdir anbefaler, ikke er en nøytral handling, og at det kan påvirke «psykologisk fungering». Det britiske utdanningsdepartementet publiserte i desember 2023 et utkast til nye retningslinjer for skolene i landet. Hensikten er å motvirke innflytelsen til organisasjoner som i lang tid har fått utvikle undervisningsopplegg som har lært britiske elever at mennesker kan endre kjønn. De nye retningslinjene i Storbritannia slår fast at et slikt syn er uvitenskapelig, og at det ikke skal fremmes i britiske skoler.

**Stemmer dette?** Storbritannia sin gjennomgang av behandlingstilbudet til unge transpersoner, også kjent som Cass-rapporten, er globalt kritisert for å ha avvist det meste av forskning under dekke av å kreve “høy standard”, som i realiteten blant annet innebar bruk av kontrollgruppe: Kontrollgrupper anses som [upraktisk eller uetisk](#) når det kommer til blant annet denne gruppen. Rapporten har også blitt sterkt faglig [kritisert](#) for å være preget av en sykeliggjøring av transpersoner, og for at en andel av helsepersonellet som Cass søkte innspill fra, erklærte at de ikke tror at transpersoner finnes. Det er også verdt å merke seg at de nye tyske, sveitsiske og østerrikske retningslinjene ([sak publisert 12. mars 2025](#)) om kjønnsbekreftende behandling, på det sterkeste tilbakeviser Cass-rapporten.

## Kilder

1. Seksuell orientering, kjønnsmangfold og levekår - Resultater fra spørreundersøkelsen 2020  
[https://cms.bufdir.no/siteassets/rapporter/lhbt/Seksuell\\_orientering\\_kjonnsmangfold\\_og\\_levekar\\_resultater\\_fra\\_sporreundersokelsen\\_2020.pdf](https://cms.bufdir.no/siteassets/rapporter/lhbt/Seksuell_orientering_kjonnsmangfold_og_levekar_resultater_fra_sporreundersokelsen_2020.pdf)
2. Elevundersøkelsen 2023 – Hovedrapporten fra NTNU Samfunnsforskning - Dårligere skolemiljø for elever med annen kjønnsidentitet  
<https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/rapporter/2024/elevundersokelsen-2023-hovedrapporten/>
3. The Mental Health of Transgender Youth: Advances in Understanding  
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1054139X1630146X>

4. Perceived parental social support and psychological control predict depressive symptoms for lesbian, gay, bisexual, transgender, queer, or questioning youth in the United States  
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/36852522/>
5. Parental support and mental health among transgender adolescents  
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/24012067/>
6. A systematic review of psychosocial functioning changes after gender-affirming hormone therapy among transgender people  
<https://www.nature.com/articles/s41562-023-01605-w>
7. Gender-affirming health care needs, barriers to care, and health and wellbeing in a broad nationwide sample of transgender people in Norway  
<https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC12681104/>
8. Health and Wellbeing: Findings from the 2022 US Trans Survey  
<https://ustranssurvey.org/>
9. Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova), §12-2  
<https://lovdata.no/nav/lov/2023-06-09-30/kap12>
10. Rundskriv om skolemiljø, punkt 6.3.1  
<https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/skole-og-opplaring/rundskriv-om-skolemiljo/6.-skolen-har-en-aktivitetsplikt#6.3.1-plikt-til-a-folge-med>
11. Randomized-controlled trials are methodologically inappropriate in adolescent transgender healthcare  
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/26895269.2023.2218357>
12. The Cass Review: Cis-supremacy in the UK's approach to healthcare for trans children  
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/26895269.2024.2328249>
13. New German, Swiss, and Austrian guidelines recommend gender-affirming care, slam Cass Review  
<https://www.advocate.com/health/europeans-recommend-gender-affirming-care>